

ЗАТРУДНЕНИЯ И ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОДОБРЕНИЕ НА ОБУЧЕНИЕТО НА СТУДЕНТИ ЛЕВИЧАРИ, ИЗУЧАВАЩИ ДЕНТАЛНА МЕДИЦИНА ВЪВ ФДМ ВАРНА

Радостина Василева, Джендо Джендов

*Катедра по дентално материалознание и пропедевтика на протетична
дентална медицина, Факултет по дентална медицина,
Медицински университет – Варна*

DIFFICULTIES AND OPPORTUNITIES FOR IMPROVING THE TRAINING OF LEFT-HANDED DENTAL MEDICINE STUDENTS AT THE FACULTY OF DENTAL MEDICINE IN VARNA

Radostina Vasileva, Dzhendo Dzhendov

*Department of Dental Material Science and Propaedeutics of Prosthetic Dental Medicine,
Faculty of Dental Medicine, Medical University of Varna*

РЕЗЮМЕ

Въведение: Денталната медицина изисква усвояването не само на теоретични познания, но и умения, свързани със силно развита мануалност, като изпълнение на фини координирани движения с ръце, пръсти, позиция на тялото.

Цел: Целта на проучването е да установи как студентите левичари от Факултета по дентална медицина (ФДМ) възприемат образованието си и да се предприемат нужните стъпки за подобряване на обучението на студенти левичари във ФДМ-Варна.

Материали и методи: Изследва се мнението на студенти английско езиково обучение (АЕО) в 6-ти курс – 1-ва и 2-ра група във ФДМ-Варна. В изследването студентите попълниха анкетна карта.

Резултати: От 28 студенти, попълнили анкетни карти, общо 4 са студентите левичари, чиито резултати се обработиха. Студентите изпитват затруднения при клиничните упражнения по протетика, консервативно зъболечение и пародонтология. Според тях, възможностите за подобряване на обучението са специализирано оборудване, съобразено с техните нужди и персонално обучение от асистенти левичари по дентална медицина.

ABSTRACT

Introduction: Dental medicine requires mastering of not only theoretical knowledge, but also of highly developed manual skills, such as performing fine coordinated movements with the hands, fingers, body position.

Aim: The aim of the study is to determine how the left-handed students studying dental medicine perceive their education, and to take the necessary steps to improve the training of left-handed students in the Faculty of Dental Medicine (FDM), Varna.

Materials and Methods: The opinion of English speaking students in their 6th year (1st and 2nd group) at FDM-Varna was examined. In the survey, students filled out a questionnaire.

Results: Among the 28 students who completed questionnaires, a total of 4 were left-handed students whose results were processed. Students find it difficult to practice prosthodontics, endodontics and periodontics. In their opinion, the opportunities for improving education are specialized equipment pursuant to their needs and personal training by left-handed assistant professor in dental medicine.

Conclusion: According to Henderson et al., the designed dental units are basically for right-handed individuals and create difficulties for left-handed students. The study found that left-handed students studying at FDM-Varna experience difficulties with

Заклучение: Според Henderson и кол., проектираните дентални юнити масово са предназначени за десничари и създават затруднения за студентите левичари. Проучването установи, че студентите левичари, изучаващи дентална медицина във ФДМ-Варна, изпитват по-голяма трудност от неудобството, причинено от персонализирания за тях дизайн на денталния юнит, както и необходимост от персонално преподаване. Резултатите от това проучване подкрепят направените промени в учебната среда във ФДМ-Варна, с което се подпомага и улеснява обучението им.

Ключови думи: студенти по дентална медицина, дентално образование, дентални студенти- левичари, проблеми при обучение по дентална медицина за левичари

the non-personalized dental unit design, and have a need for personal training. The results of this study support the changes that were made in the training environment in FDM-Varna, which improves and supports left-handed students education.

Keywords: dental medicine students, dental education, left-handed dental students, problems with dental education for left-handed students

ВЪВЕДЕНИЕ

Денталната медицина е специалност, изискваща усвояването не само на теоретични познания, но и умения, свързани със силно развита мануалност. Тази мануалност е свързана с изпълнение на фини, координирани движения с ръце, пръсти и позиция на тялото. Развиването на фино настроени умения за сръчност е изключително значимо за студентите по дентална медицина както през целия период на тяхното обучение, така и в тяхната бъдеща практика. Студентите левичари се затрудняват и от допълнителните предизвикателства от наличието на дентални юнити - столове, инструментариум и техники, предназначени основно за десничари (1,5,4).

В миналото денталните лекари левичари са били принудени да работят, да се обучават и да се адаптират към работа с оборудване за десничари с малка или никаква подкрепа от учебни заведения както в чужбина, така и в България (2,4). Повечето дентални практики и дентални университети са проектирани и оборудвани основно за студенти десничари. Това може да затрудни обучението на студенти леви-

чари, тъй като почти всички от денталните техники и процедури са адаптирани и синхронизирани спрямо студенти десничари. В наши дни това вече не е канон и не е задължително, дори напротив. Основна задача на съвременното денталното образование е да се развият необходимите ръчни умения, които са пряко свързани с бъдещото професионално развитие от една страна, а от друга - с качеството на предоставените грижи (4). Друг хипотетичен проблем е възможността да се развият мускулно-скелетни нарушения при студентите левичари, вследствие на неправилната ергономия. Изследванията на Hayes et al. (2009) не установяват подобни проблеми при проведено проучване. Въпреки всичко влошената ергономия при левичари би могла да ги принуди да се научат да заемат неудобни позиции, за които се знае, че са проблематични във времето (5,7,8).

ЦЕЛ

Целта на това проучване е да се установи как студентите левичари, изучаващи дентална медицина, възприемат образованието си от една страна и от друга - да се

установят необходимите стъпки и действия за подобряване на обучението във ФДМ-Варна.

МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ

Изследват се студенти по дентална медицина англоезично обучение (АЕО) в 6-ти курс – 1-ва и 2-ра група, в клинични упражнения по протетична дентална медицина във ФДМ-Варна в края на 2018 г. В изследването студентите попълниха кратка анкетна карта. Въпроси за проучването бяха извлечени от проучвания, проведени от Al-Johany (1), и бяха адаптирани и модифицирани според целта на изследването. Отговорите бяха изтеглени като файл в Excel и обработени статистически в програма SPSS 22, извърши се и индуктивен анализ на отговорите на отворените въпроси. Индуктивният анализ на данните включва разглеждане на отговори за идентифициране на ключови проблеми.

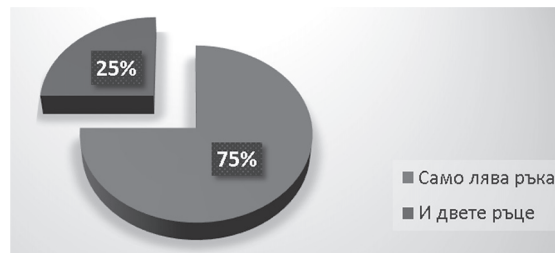
Въпросникът бе разделен на 2 части: оборудване и образование. Анкетното проучване е проведено в края на 2018 г., а резултатите се обработиха в началото на 2019 г. Въпросите за оборудване бяха свързани с оценка на оборудване на дентален стол, дизайн на работните зони и инструменталното оборудване. Въпросите за образование са свързани с аспектите на преподаването и обучението - например оценка, насоки, инструктирани асистенти, ефективност, трудности. Отворените въпроси бяха за затруднения, предложения за подобрения в денталното образование и степен на затруднения по отношение на различните дисциплини по дентална медицина.

РЕЗУЛТАТИ

От общо 28 студенти всички участваха в анкетата. Сред студентите 14 са от женски пол и 14 от мъжки пол, с възрастова граница 24-28 години. Сред участниците се установиха общо 4 студенти левичари, чиито резултати се обработиха. Около 2-30% от населението в световен мащаб са левичари, подобно е и докладвано процентно съотношение на левичари в денталната професия (1,4,5,9). Процентното съот-

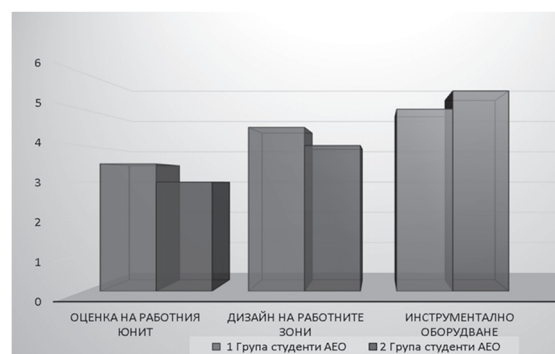
ношение на анкетиранияте студенти съставлява 14.28%, което е в рамките на статистически значимо мнение.

Повече от половината студенти левичари (75%) съобщават, че напълно използват само лява ръка, докато 25% могат да правят някои процедури с дясната си ръка (Фиг. 1).

Фиг. 1. Съотношение на използвана само лява ръка и използване на двете ръце

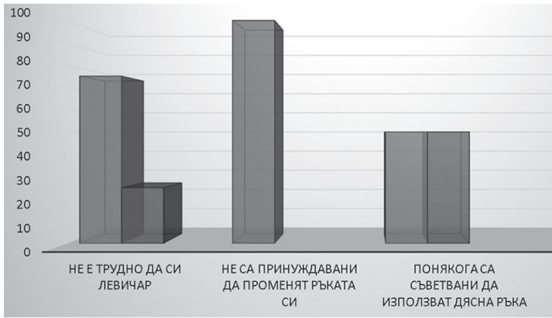
Оценка на оборудване на дентален стол, дизайн на работните зони и инструменталното оборудване по шестобалната система бе със следните стойности: 3-3.5 оценка на работния юнит, 4-4.5 за дизайн на работните зони, 5-5.5 за инструменталното оборудване (Фиг. 2).

Фиг. 2. Оценка на оборудване на дентален стол, дизайна на работните зони и инструменталното оборудване

Две трети (75%) смятат, че не е трудно да бъдеш левичар. Нито един от анкетиранияте не е бил принуждаван да променя ръката си от асистенти; 50% обаче понякога са били съветвани да използват дясната си ръка (Фиг. 3).

По отношение на клиничните дисциплини, трудността на левичарите най-често се среща при орална хирургия, паро-

Фиг. 3. Процентно съотношение на затруднения при работа с ЛР, принуждавани да променят ръката си от асистенти, посъветвани да използват дясната си ръка

донтология и консервативно зъболечение (75%), следвана от протетика (50%) и ортодонтия и детска дентална медицина (25%). На въпросите от отворен тип се изясниха затруднения с позиционирането, адаптирането на инструкциите за десничари към еквивалента на левичари.

Удобството и видимостта на студентите са компрометирани по време на оперативните процедури чрез ограничения в дизайна на стола, т.е. със шлаух за наконечници, настройка и ред на наконечниците, положение на слюносмукатели. Почти две трети (75%) смятат, че денталният им асистент десничар изпитва проблеми при асистирание на студент левичар. Около 25% съобщават, че имат преподаватели, които са левичари, но никой не съобщава за предпочитан достъп до тях.

ДИСКУСИЯ

Това е едно от първите проучвания за студенти левичари във ФДМ-Варна. На-

шите констатации подкрепят проучвания, които подчертават влиянието на учебната среда върху студенти левичари (1). Студентите левичари като цяло смятат, че затрудненията са поради лошата ергономия и позициониране, които не са добре демонстрирани или преподавани, когато са били в началните години на обучението си (1). Респондентите на това проучване отчитат затруднения в протетична дентална медицина, пародонтология, консервативно зъболечение.

Установи се липса на клинични демонстратори левичари, способни да адаптират преподаването към методиката за студенти левичари. Има много рискови фактори, свързани с развитието на мускулно-скелетни нарушения, свързани с денталната медицина (7,8,6), но те не се съобщават от анкетираните студенти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Според Хендерсон и колеги проектираните дентални юнити масово са предназначени за десничари, създават неудобство и затрудняват студентите левичари (1). Проучването установи, че студентите левичари, изучаващи дентална медицина във ФДМ-Варна, изпитват по-голяма трудност от неудобството, причинено от персонализирания за тях дизайн на денталния юнит, както и нужда от персонално преподаване. Резултатите от това проучване подкрепят направените промени в учебната среда във ФДМ-Варна. С това се подпомага обучението на студенти по дентална

Фиг. 4. Персонализиране на работни фантоми за левичари

медицина при усвояването на специфични процедури и се увеличава достъпът до индивидуализирани методи за преподаване (Фиг. 4).

ЛИТЕРАТУРА

1. Al-Johany, S. S. A survey of left-handed dental students and interns in Saudi Arabia. *J Dent Educ*, 2013, 77(1), 105-112.
2. Canakci, V., Tan, U., Orbak, R., & Tezel, A. (2002). Right- and left-handed dentists in periodontal therapy. *Int J Neurosci*, 2002, 112(1), 1-14.
3. Hayes, M., Cockrell, D., & Smith, D. R.. A systematic review of musculoskeletal disorders among dental professionals. *Int J Dent Hyg*, (2009)7(3), 159-165.
4. Gutwinski, S., Loscher, A., Mahler, L., Kalbitzer, J., Heinz, A., & Bermpohl, F. Understanding left-handedness. *Dtsch Arztebl Int*, 2011, 108(50), 849-853.
5. Kapoor, S., Puranik, M. P., & Uma, S. R. Practice Perspectives of Left-Handed Clinical Dental Students in India. *J Clin Diagn Res*, 2016, 10(10), ZC79-ZC83.
6. Silva, E., Cruz, I., Costa, I., Lima, K., Souza, G., Fuscella, M., & Andrade, F. Left-Handed Students and Clinical Practice in Dentistry: Adaptations, Difficulties and Realities Experienced in the Academic Environment. *Open Journal of Preventive Medicine*, 2016 6, 247-259.
7. Valachi, B., & Valachi, K. (2003a). Mechanisms leading to musculoskeletal disorders in dentistry. *J Am Dent Assoc*, 2003,134(10), 1344-1350.
8. Valachi, B., & Valachi, K. . Preventing musculoskeletal disorders in clinical dentistry: strategies to address the mechanisms leading to musculoskeletal disorders. *J Am Dent Assoc*, 2003,134(12), 1604-1612.
9. <http://www.rightleftrightrightwrong.com/statistics.html>

Адрес за кореспонденция:

Радостина Василева
Факултет по дентална медицина
Медицински университет - Варна
бул. Цар Освободител 84
9002 Варна
e-mail: radost11dent@abv.bg
